

TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 26. april 2017 truffet vedtak i

- Sak nr:** 17-006 (arkivnr:17/122)
- Saken gjelder:** Klage fra A og B på lagdommer C ved X lagmannsrett
- Utvalgsmedlemmer:** Unni Sandbukt (leder)
Randi Grøndalen
Ketil Myhre
Svein J. Magnussen
Turid Ellingsen
- Offentlighet:** Vedtaket er offentlig, jf. offentlighetsloven § 3.
- Vedtak:** Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor lagdommer C.

Innledning:

Ved brev av 13. januar 2017 har A og B klaget på lagdommer C ved X lagmannsrett. Klagen gjelder dommeradferd. Klagen er forelagt lagdommer C, som ved brev av 25. januar 2017 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra de andre fagdommerne og prosessfullmektigene. Førstelagmann E ved X lagmannsrett er orientert om klagen.

Saksfremstilling:

Saken gjaldt krav om erstatning etter heving av franchiseavtale. Franchisegiver hadde pålagt franchisetakerne å etablere utekontor. Tre franchisetakere, herunder klagerene, etterkom ikke pålegget. Franchisegiver hevet derfor franchiseavtalen. Saken ble behandlet av Y tingrett som avsa dom 2. desember 2015. Klagerne i saken anket dommen og ankeforhandling ble gjennomført i X lagmannsrett 15. til 17. november 2016. Dom i saken ble avsagt 25. november 2016 der franchisegiveren ble frifunnet.

Klagerne – A og B – har i hovedsak vist til følgende:

Dommeren avbrøt klagerne under sine frie forklaringer. Det var satt av 1,5 time til hver av deres forklaringer, men begge ble avbrutt etter 10-15 minutter.

Den ene av dem ble avbrutt på en arrogant måte. Hun fikk beskjed om ikke å være subjektiv i sin framstilling. Hun fikk også beskjed om at hun gjentok allerede kjente argumenter.

Lagdommer C uttalte: "Dette blir for omfattende. Dette har vi hørt før. Dette har vi ikke tid til. Du må være objektiv i din forklaring".

Dette medførte at hun "mistet tråden" og fikk problemer med å fortsette sin frie forklaring. Hun greide å komme i gang igjen, men så stoppet lagdommer C forklaringen og motpartens advokat fikk stille spørsmål.

Lagdommer Cs arrogante og uinteresserte holdning førte til en ubehagelig og pinlig stemning. Hun opplevde det som svært vanskelig å forklare seg overfor en dommer som hun ikke hadde blikkontakt med og som uttalte at dette var kjedelig og feil bruk av rettens dyrebare tid. Hun fikk dermed lagt frem for retten kun en del av det hun hadde forberedt. Flere vesentlige momenter som de mente var viktig å få frem for retten ble derfor ikke berørt.

Lagdommer C gav stadig uttrykk for tidspress. Hans holdning var at deres sak var en fillesak som man egentlig ikke hadde tid til å behandle.

Deres opplevelse av de tre dagene i retten ble svært spesiell. De hadde ventet en tøff, men saklig behandling. De ble overrasket og sjokkert over at en dommer fritt kunne behandle mennesker så respektløst. Dommeren gjorde ingen forsøk på å lette situasjonen for dem. De opplevde det heller motsatt. Det virket på dem som at dommeren så det som sin oppgave å vippe dem av pinnen og gjøre det så vanskelig som mulig for dem å avgi forklaring. I deres øyne var dommeren uhøflig, upersonlig og arrogant. Det virket for dem som at dommeren på forhånd hadde bestemt seg for hva han skulle mene. De ble anklaget for å være subjektive i sine forklaringer. De ble også stanset til tross for tiden som var avsatt. Motpartens vitner ble viet lang tid og stor interesse. Det var også tid nok til flere pauser.

Innklagede – lagdommer C – har i hovedsak vist til følgende:

Det var avsatt tre dager til ankeforhandlingen i lagmannsretten. Det fremgår av rettsboken at partsavhørene av klagerne ble foretatt den første dagen i tiden kl. 12.50 til 14.50.

Det er begrenset hva han i dag husker fra selve forhandlingene. Han kan imidlertid opplyse at han i sine mange år som dommer ikke har vært anklaget for arroganse, hensynsløshet og respektløshet mot parter i saker han har administrert. Dette er nokså fjernt fra hans væremåte.

X lagmannsrett har den praksis at de evaluerer dommernes opptreden i etterkant av sakene de er involvert i. Ingen av de andre fagdommerne i saken har fremmet kritiske innvendinger mot hans opptreden i retten.

Han husker at klagerne hadde et sterkt engasjement for sin sak. Som et ledd i prosessledelsen kan han ha kommet med korreksjoner av deres utpregede subjektive og negative omtale av motparten. Han mener også å huske at deres prosessfullmektig oppfordret dem til å gi en sammenhengende fremstilling, og som tidligere nevnt pågikk avhørene av dem i to timer. Han mener det etter hvert var påkrevd å bryte av stadige gjentakelser og redegjørelser som ikke angikk saken. Han stilte nok begge en del "spissede" spørsmål da sentrale tema ikke var godt nok opplyst.

Han kan forstå at dette kan oppfattes om irriterende og uvennlig, men det ligger i sakens natur at en aktiv prosessledelse krever at forklaringer og bevis konsentreres om det som er sakens tema. Som nevnt mener han selv at hans avbrytelser, spørsmål og korreksjoner skjedde på en profesjonell måte med den nødvendige respekt for rettens aktører. Han mener i dag å huske at han gav uttrykk for misnøye med klagernes prosessfullmektig på grunn av til dels uklare påstandsgrunnlag. Dette var en kritikk som naturligvis var rettet mot prosessfullmektigen, og ikke partene i saken.

Fagdommer – lagdommer F – har i hovedsak uttalt følgende:

Han har ingen detaljert erindring fra ankeforhandlingen og kan derfor ikke huske at partene fikk en slik behandling som det gis uttrykk for i klagen. Så vidt han husker var det ikke noe spesielt han reagerte på ved lagdommer Cs ledelse av saken, og han har ingen erindring om at det fra rettens leder ble uttalt eller gjort noe som objektivt sett skulle gi klagerne grunn til å reagere slik de har gjort.

Fagdommer – sorenskriver G – har i hovedsak uttalt følgende:

Han kan ikke se at det er grunnlag for klagen mot lagdommer C.

I sluttinnlegget fra klagernes prosessfullmektig, var det vedlagt felles forslag til tidsplan i saken. Av denne fremgikk det at det var avsatt tid til partsforklaringene til klagerne med to timer første dag. Det fremgår av rettsboken at klagerne forklarte seg i to timer.

Han har ingen erindring om at lagdommer C opptrådte arrogant eller uinteressert. Om det hadde vært slik ville han helt sikkert ha husket det. Han ville også ha tatt det opp med lagdommer C dersom han hadde utvist en upassende oppførsel. Dette skjedde ikke.

Han kan ikke huske det, og det er lite sannsynlig at lagdommer C gav uttrykk for tidspress i saken. Det var satt av romslig tid i tidsplanen, med avslutning kl. 14.00 på dag tre. Det følger av rettsboken at saken ble tatt opp til doms kl. 11.10 på dag tre.

Det kom ikke kritikk mot eller kommentarer fra noen av prosessfullmektigene til måten retten ble administrert på.

Prosessfullmektig – advokat H – har i hovedsak uttalt følgende:

Klager B ble avskåret av dommeren fra å forklare seg etter 10-15 minutter. Retten besluttet deretter å ta pause. Hun måtte deretter be om at klager fikk fortsette sin forklaring, men B ble igjen avskåret etter ca 10. minutter. Klager ble nektet å forklare seg i den avsatte tiden på 1,5 timer, og fikk i stedet ca 30. minutter til sin forklaring.

Hun gav uttrykk for at retten måtte høre Bs forklaring, men dette var lagdommer C ikke interessert i da han mente klagers forklaring var for subjektiv.

På samme måte ble klager A avskåret fra å forklare seg i mer enn trolig ca 30 minutter, til tross for at det var satt av også 1,5 timer til As forklaring.

Det var satt av tre dager til saken, men som følge av lagdommer Cs avskjæring av avsatt tidsbruk ble saken avsluttet tidligere. Avskjæringen fra dommeren ble begrunnet med tidspress. I stedet for å høre partenes forklaring i den tiden som var satt av, besluttet dommeren pause. Forklaringen om tidspress når tiden i stedet ble brukt til pause fremstod som ulogisk og egnet til å begrense tilliten til retten.

Dommerens uttrykk for irritasjon og tidsnød under klagerne partsforklaringer, når denne tiden i stedet ble brukt blant annet til pauser fremstod som lite rasjonelt.

Prosessfullmektig – tidligere advokat J – har i hovedsak uttalt følgende:

Han kan huske av lagdommer C avbrøt klagerne under deres forklaring. Bakgrunnen for avbrytelsen var blant annet at klagerne stadig kom med negative karakteristikker av motparten. Han mener det var helt korrekt av dommeren å gripe inn. Dersom dette hadde fortsatt uten inngripen fra rettens side, ville han på et tidspunkt måtte anmode retten om å gjøre det. Han oppfattet ikke lagdommer C som arrogant eller uinteressert. De hadde en tydelig administrator i saken, men hans oppfatning er at lagdommeren ikke opptrådte på en upassende måte.

Han opplevde ikke at lagdommer C gav uttrykk for at dette var en "fillesak". Søksmålet var anlagt svært bredt, og etter hans oppfatning med relativt kompliserte rettslige sammenhenger. I hans tid som advokat har han ikke tidligere opplevd at det har blitt brukt så mye tid under en forhandling på å diskutere og sørge for at retten og prosessfullmektigene hadde en felles forståelse av sammenhengen mellom de grunnlag som stod til vurdering. Lagdommer C var aktiv i dette. Han deler således ikke oppfatningen om at dommeren var uinteressert.

Han opplevde ikke dommeren slik klagerne beskriver han. Etter hans oppfatning opptrådte ikke lagdommer C hensynsløs eller utviste en uakseptabel adferd på annen måte.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Partene er orientert om retten til å forklare seg muntlig for utvalget, men ingen av dem har bedt om å få avgi forklaring, jf. domstoloven § 238 annet ledd. Tilsynsutvalget har ikke funnet grunn til å pålegge noen av partene å forklare seg for utvalget.

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

I forarbeidene til domstolloven kap. 12, er det nærmere beskrevet hva som skal være retningsgivende for utvalgets vurdering av dommeratferd.

Utvalget viser bl.a. til Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) side 199 hvor følgende er uttalt:

”God dommerskikk har å gjøre med hvordan en dommer utfører sine oppgaver. God dommerskikk er knyttet til en rekke forhold. For det første vil dommerens opptreden i retten være gjenstand for vurdering. I den forbindelse kan spørsmål om møteledelse, opptreden overfor parter, vitner og andre aktører være av betydning. Videre vil spørsmål om brudd på god dommerskikk kunne komme inn i forbindelse med vurdering av hvordan saksbehandlingen utføres, herunder om dommeren opptrer sendrektig, er dårlig forberedt til møter og mangler organisering av forberedelsen til rettsmøter osv.”

Det er en viktig rettesnor for Tilsynsutvalget om det er påvist forhold som er egnet til å svekke tilliten til domstolene og dommerne, jf. Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) side 174 og om det er påvist brudd på Etske prinsipper for dommeratferd.

Klagerne har anført at lagdommer C opptrådte kritikkverdig under ankeforhandlingen ved å avbryte klagerne under partsforklaringene og ikke gi dem tiden som var avsatt til deres forklaringer. Det er i den forbindelse vist til at en av klagerne ble avbrutt på en arrogant måte. Klagerne har videre anført at dommeren ga stadig uttrykk for tidspress og at han var uhøflig og manglet respekt for deres sak og det de hadde å forklare.

Det må være påvist konkrete forhold, f.eks. i form av krenkende utsagn eller annen klanderverdig opptreden fra dommerens side, for at utvalget skal kunne reagere med disiplinærtiltak.

Tilsynsutvalget kan ikke se at slike forhold er sannsynliggjort. Utvalget legger til grunn at klagerne ble avbrutt under partsforklaringene. Dette er ikke bestridt av innklagede og er bekreftet av begge prosessfullmektigene.

Det er i seg selv ikke kritikkverdig å avbryte en part dersom dette skjer på en saklig og korrekt måte. Dommere har et vidt spillerom i forhold til å tilrettevise parter, stille spørsmål og lede forklaringen inn på relevante spor. De eksemplene på dommerstyring som det er vist til i klagen, fremstår ikke som stridende mot god dommerskikk. Utvalget viser videre til at klagerens beskrivelser av dommeren som arrogant og uhøflig ikke støttes i de øvrige uttalelsene som er inngitt.

Etter dette finner utvalget ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor lagdommer C.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor lagdommer C.